

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuissimè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1646

De Antiphonis. VII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40233

anlis, in Transfiguratione Domini. Reliquarum terminationum patet ratio; nisi dubites in Pentecoste, cur dicatur, *Deo Patri sit gloria*, &c. qui finis hodie communis est tempori Paschali. Sed, sicut attinent ad Paschale tempus ea verba, à *mortuis surrexit*; ita ad Pentecosten illud verbum *Paracliso*, cui fit Festum in Pentecoste.

13 Excipiuntur duo genera Hymnorum, quæ non patiuntur mutationem aliquam, nimirum quando Hymni non sunt eiusdem metri: absolum enim esset, præsertim ubi cantantur Hymni, & quando Hymni habent ultimum Versum proprium, hoc est, ita proprium, ut, si careat solito fine, careat petitione, quæ fit ad Deum ante glorificationem sanctissimæ Trinitatis, vel simul cum eadem glorificatione; cuiusmodi sunt ultimi Versus Hymnorum, *Vni, trinoque Domino*, &c. *Te nunc Redemptor quasumus, Ut martyrum consortio, Te fons salutis Trinitas*, in Hymno sanctæ Crucis.

14 Conclusio verò Hymnorum semper fit vel ratione temporis, vel ratione Octavæ, quamvis in Officio nulla fiat de tempore vel de Octava commemoratio; ea ratione qua dicitur Præfatio de tempore, vel de Octava in Festo, quod propriam non habet Præfationem, ut in Rubric. *Missal. titulo 12. num. 3.*

15 In Officio Semiduplici de beata Virgine, quod à Regularibus ex privilegio fit in Sabbato, si in primis Vesperis dicatur saltè Capitulum de beata Virgine, dicitur in Vesperis, & in Completorio, *Iesu, tibi sit gloria, Qui natus es de Virgine*: & item, si fiat tantum commemoratio, adhuc illud di-

citur in Completorio. In secundis autem Vesperis si fiat de ea commemoratio, eodem modo concluduntur Hymni vsque ad Completorium inclusivè, ut habetur in libello Officiorum PP. Discalceatorum à sacra Congregatione Rituum approbato, & Romæ impresso anno 1629. Atque idem servandum est in Officio Semiduplici de sanctissimo Sacramento, in Ferijs quintis à Regularibus celebrando, ex eadem sacra Congreg. ibid. Si verò nulla fiat in Vesperis commemoratio, neque in Completorio variatur finis Hymni.

16 Dices, Cur dicitur, *Qui scandis super sidera*, cum in alijs utamur verbo temporis præteriti? Respondeo, illud à S. Ambrosio fuisse dictum in Hymno ratione metri; quem secutus Urbanus dici iussit, *Qui victor in caelum redis*.

De Antiphonis.

CAP. VII.

1 **A**ntiphona idem est ac vox opposita, seu contrasonans. Alcuin. *de Celebr. Missæ*, & Amal. *lib. 4. de Off. cap. 7.* vocem reciprocam interpretantur; quia inchoatur ab vno vnius Chori, & ad eius symphoniam cantatur Psalmus per duos Choros, ipsaque Antiphona coniunguntur simul duo Chori. Hinc vsu receptum est, ut sententia, quæ Psalmum aut Canticum præcedit, Antiphona dicatur, ex Duran. *lib. de Rit. 3. cap. 17.*

2 Auctor Antiphonarum fertur Ignatius Antiochenus, ex Cassiod. *in Tripartitalib. 10. cap. 9.* post quamdam visionem Angelorum, quos vidit vnum ad alterum cantantes, Sanctus,

etus, Sanctus, indeque ille præscripsit alternum cantum in Ecclesia Antiochena: non dico Psalmorum, de quibus in capite sequenti. Græcos imitatus, primus inter Latinos Ambrosius Antiphonarum est auctor, circa annum 383. vt egregiè probat Francol. 1. par. c. 3. sub Damaso, nõ sub Siricio, vt scripsit Sigebertus. Institutionis huius habemus testem Aug. lib. 9. Conf. c. 6.

3 Dicuntur Antiphonæ semper cum Psalmis. Vt, sicut Psalmus, inquit Amal. loco cit. significat ex Hieron. opus bonum; ita non sine Antiphona debet esse, quæ sua combinatione, seu repetitione, ante & post Psalmum, significat diuersorum vnionem & charitatem, sine qua opus bonum non facit concentum Deo, nec aliquid valet. Hæc ille fusiùs.

4 Duplicantur in Duplicibus, non in alijs, & inde dicitur esse Officium Duplex; quia cum, vt diximus, Antiphona significet charitatem, in solemnioribus perfectionem charitatem ostendere debemus, Hugo in Spec. cap. 3. aliàs significat, inchoatam in hac vita charitatem consummandam esse in fine vitæ; sicut integra dicitur Antiphona in fine Psalmi, idem Hugo: cui Durand. lib. 5. cap. 2. addit, inchoari Antiphonam ante Psalmum; quia charitas præcedere debet opus bonum, vt sit meritorium. Et inchoatur ab vno, quæ ab omnibus completur; quia ab vno Christo diffunditur charitas ad membra. Hæc ille.

5 Plures Antiphonæ nobilioribus dantur Horis, Matutino & Vesperis, non alijs Horis, quæ humiliùs celebrari debent, Radulph. Prop. 10. Sed tempore Paschali, tam in Matutino quàm in Vesperis, minor est nume-

rus Antiphonarum quàm per annum, ita vt sub vna Antiphona multi dicantur Psalmi, Radulph. Prop. 16. An igitur minorem charitatem ostendere debemus eo tempore? absit, imò verò hæc diminutio Antiphonarum denotat, ita feruere Clericos ex Paschalibus sacramentis & gaudijs, vt non egeant pluribus Antiphonis ad charitatem accendi. Posterior hic ritus est Micrologi, qui cap. 55. in Inuentione sanctæ Crucis ponit in quolibet Nocturno tres Antiphonas, vt aliàs per annum.

6 Ad Horas minores vna dicitur Antiphona, quæ desumitur in Festis regulariter à Laudibus, quarta prætermittitur, quia est Antiphona pro Cantico, non pro Psalmo.

7 Dantur Antiphonæ communes, & propriæ: illæ vt plurimum desumuntur è Psalmis, quorum sunt Antiphonæ; propriæ verò, vel à tempore priuilegiato, vel à Festo, &c. & hæ præferuntur communibus, vt par est.

8 Ob Festi solemnitatem in primis Vesperis ponuntur aliæ Antiphonæ diuersæ à Laudibus, & à secundis Vesperis; vt, in Natali Domini, Purificatione beatæ Virginitis, in Festo Corporis Christi, & in Natiuitate sancti Ioannis Baptistæ.

9 In Aduentu quoque, ob temporis celebritatem, Antiphonæ de Laudibus Dominicæ repetuntur ad Horas per Hebdomadam, quousque octo diebus ante Natiuitatem dicantur Antiphonæ propriæ, postremis diebus ad Laudes & Horas assignatæ.

10 Antiphonæ ad Magnificat, in primis Vesperis Dominicarum vt plurimum sumuntur ex sacra Scriptura

ptura veteris Testamenti legenda in Matutino eiusdem Dominicæ: in secundis autem Vesperis sumuntur de Euangelio quod in eadem Dominica legitur, sicut etiam ad Laudes; vt diei Dominico deseruiat vtrumque Testamentum. Dominicæ Paschales Antiphonis gaudent de nouo tantum Testamento, quia Christi resurrexio causa est vt in nouitate vitæ ambulemus, ex Paulo *Roman. 6.*

11 Additur Antiphonis tempore Paschali in fine *Alleluia*, ad lætitiã Paschalem sæpissimè declarandam, de qua voce diximus *suprà c. 4. num. 5.*

12 Quid, si Antiphona sumitur ex principio Psalmi, vel Cantici, & incipit sicut Psalmus, vel Canticum? eo casu non dicitur principium Psalmi, seu Cantici; sed continuatur quod sequitur in Psalmo, vel Cantico, ab eo loco vbi desinit Antiphona. quod nota præsertim (errant multi) in Officio Dedicationis Ecclesiæ in tertio Nocturno in Psal. *Qui habitat*: nam die primo & octauo, dicta integra Antiphona à Choro, incipi debet Psalmus à secundo Versu, *Dicet Domino*, &c. si verò tempore Paschali addas in fine *Alleluia*, tunc incipitur Psalmus à primo Versu, *Qui habitat*; quia illud *Alleluia* tollit continuationem Antiphonæ cum Psalmo. Simile habes exemplum in Ascensione Domini in secundo Nocturno, *Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti me, alleluia*; & Psalmus incipit à primis verbis eiusdem, *Exaltabo te Domine*, &c. & ita in praxi communiore seruatur quod est rationabilis; & in recognitione postrema Breuiarij addi hoc loco curauim-

mus. In Feriæ secundæ Vesperis ferialibus, dicto initio Antiphonæ ab Hebdomadario *Magnificat*, Cantor & Chorus simul prosequuntur, *anima mea Dominum*; quia diuidi commodè non potest vltima pars Versus. Illud certè est obseruandum in enuntiandis Antiphonis, vt initium nunquam sit vnus syllabæ, neque eiusmodi, vt absurdè orationem præcidat. quod monetur in Cerimoniali Clericorum Regularium sancti Pauli *lib. 1. cap. 10.*

De Psalmis.

CAP. VIII.

1 **S**IPsalterium Sacerdos ignorat, nomen Sacerdotis vix in eo constabit, ait Aug. 28. *Dist. Quæ ipsi*. & hoc me mouit, vt hoc loco plura recenseam ad pleniorẽ Psalterij cognitionem, de Vocabulo, Auctore, Ordine, Materia, Cantu, & Vsu Psalmorum, breuiter tamen, enarraturus.

2 Psalmus Græcis idem quod Latinis cantus, siue sonus, qui fit manibus pulsato. psalterio, vt 1. *Reg. 16.* fit etiam voce, vt *Psal. 33. Bene psallite ei in vociferatione*. At Psalmi Dauidici continent Dei laudes, vel preces ad eum; vnde ferè idem est Psalmus quod Hymnus, vt ex titulo Hebræo Psalterij habetur, qui est, Liber Hymnorum, seu Laudum diuinarum.

3 Psalterium, quo Romana Ecclesia vtitur, est ex translatione sancti Hieronymi Romana, teste Radulph. *Propos. 8.* & differt à Psalterio Romano quod adhibetur Romæ in æde Vaticana S. Petri; quo etiam vtuntur Ambrosiani. Sanctus Franciscus in sua